

УДК 327.51:352:336.1(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2026.34.31>

ФІНАНСОВО-ПОЛІТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ТА КООРДИНАЦІЯ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Попазогло Артур,

аспірант кафедри політичних наук і права

Державного вищого навчального закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

ORCID ID: 0009-0005-6183-8514

У статті проведено політологічний аналіз трансформації фінансово-політичних механізмів відновлення України в умовах повномасштабної збройної агресії. Обґрунтовано, що в умовах екзистенційних викликів фінансова стійкість держави трансформується з суто економічної категорії у фундаментальний чинник національної безпеки та інституційної легітимності. Використовуючи концептуальні засади теорії ризику, автор розкриває перехід від «зовнішніх» ризиків, зумовлених інертністю традиційних міжнародних інститутів, до управління «рукотворними» ризиками. Останні потребують впровадження інноваційних мінілатеральних форматів, «коаліцій рішучих» та мережових структур врядування.

Досліджено еволюцію міжнародної координаційної архітектури, зокрема роль Міжвідомчої донорської координаційної платформи та оновлених секторальних робочих груп (СРГ). Виявлено, що ці структури забезпечують перехід до моделі «Country-led recovery», де ключовим викликом залишається баланс між донорською умовленістю та національним суверенітетом. Особливу увагу приділено цифровій прозорості як інструменту легітимізації відновлення. Інтеграція екосистеми DREAM у процеси MDCP розглядається як перехід до «алгоритмічної підзвітності», що замінює традиційну бюрократичну довіру верифікованими даними.

Аналіз внутрішньої фінансової архітектури та діяльності міжнародних фінансових інституцій демонструє формування стратегічного симбіозу внутрішньої антикризової політики та зовнішньої підтримки. Доведено, що фінансова допомога виступає як інструмент «м'якої сили», що стимулює системну інституційну трансформацію України, її адаптацію до стандартів Acquis Communautaire та підготовку до повноправного членства в Європейському Союзі. Стаття підкреслює, що успіх відбудови залежить від здатності держави поєднувати оперативну тактику виживання із довгостроковою стратегією модернізації в межах багаторівневого врядування.

Ключові слова: політичний процес, політичний простір, безпека, фінансова стійкість, багаторівневе врядування, мінілатералізм, теорія ризику, координація допомоги, MDCP, Ukraine Facility, DREAM, інституційна легітимність, відновлення України, європейська інтеграція, соціальна когезія.

Popazoglo Artur. Financial-political mechanisms and coordination of Ukraine's reconstruction

The article provides a political science analysis of the transformation of financial-political mechanisms for Ukraine's reconstruction in conditions of full-scale armed aggression. It is substantiated that in conditions of existential challenges, the financial stability of the state is transformed from a purely economic category into a fundamental factor of national security and institutional legitimacy. Using the conceptual principles of risk theory, the author reveals the transition from "external" risks caused by the inertia of traditional international institutions to the management of "man-made" risks. The latter require the introduction of innovative minilateral formats, "resolute coalitions" and network governance structures. The evolution of the international coordination architecture is studied, in particular the role of the Interagency Donor Coordination Platform and the updated sectoral working groups (SWGs). It is found that these structures ensure the transition to the "Country-led recovery" model, where the key challenge remains the balance between donor conditionality and national sovereignty. Special attention is paid to digital transparency as a tool for legitimizing recovery. The integration of the DREAM ecosystem into MDCP processes is seen as a transition to "algorithmic accountability", replacing traditional bureaucratic trust with verified data.

Analysis of the internal financial architecture and activities of international financial institutions demonstrates the formation of a strategic symbiosis of internal anti-crisis policy and external support. It is proven that financial assistance acts as a tool of "soft power", stimulating the systemic institutional transformation of Ukraine, its adaptation to the standards of the Acquis Communautaire and preparation for full membership in the European Union. The article emphasizes that the success of reconstruction depends on the state's ability to combine operational survival tactics with a long-term modernization strategy within the framework of multi-level governance.

Key words: political process, political space, security, financial sustainability, multilevel governance, minilateralism, risk theory, aid coordination, MDCP, Ukraine Facility, DREAM, institutional legitimacy, restoration of Ukraine, European integration, social cohesion.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

В умовах воєнного стану аналіз фінансово-політичних механізмів виходить за межі суто економічної площини, перетворюючись на стратегічний пріоритет національної безпеки. Глибокі структурні шоки, деформація ринкових інструментів та дефіцит капіталу вимагають від держави побудови фінансової архітектури, здатної виступати фундаментом соціально-політичної рівноваги. За таких обставин фінансова система набуває функцій інституційного запобіжника, що гарантує безперервність державного управління, стійкість платіжної інфраструктури та стабільне фінансування оборонного сектору й соціальних зобов'язань. Як підкреслюють Т. Шпомер та А. Фабриченко, саме безпрецедентність воєнних викликів зумовила необхідність «оперативної адаптації макропруденційної політики та мобілізації масштабної зовнішньої підтримки», що втілюється в узгоджену стратегію, яка поєднує монетарні та фіскальні інструменти держави із зовнішнім фінансуванням як критичним «джерелом ліквідності, валютної стабільності та реформаторських імпульсів» [12]. Підтверджуючи цю думку, Т. Канєва та М. Березний визначають, що «забезпечення стійкості фінансової системи в умовах війни стало можливим завдяки гнучкій зміні інституційних механізмів, однак потребує подальших реформ з метою повернення до стратегічних орієнтирів фінансової політики» [4].

Таким чином, фінансова життєздатність стає невід'ємною передумовою здатності держави до опору та збереження її легітимності в умовах екстремальної турбулентності.

Відбудова України виходить за межі суто технічної реконструкції чи інженерних рішень, перетворюючись на наймасштабніший геополітичний проєкт XXI століття. У цьому контексті кожна одиниця залученого капіталу є фактичним підтвердженням вибору певної моделі майбутнього державного устрою. Як зазначають дослідники, у нинішній архітектурі міжнародних відносин саме солідарні зусилля світової спільноти та України стають «ключовими для досягнення сталості, прозорості та ефективності програм відновлення» [11]. Така складна динаміка вимагає чіткого розмежування рівнів реагування. Спираючись на теоретичний підхід П. Латковського, можна стверджувати, що успіх процесу залежить від синергії фінансової стратегії, яка визначає «довгостроковий курс фінансової політики... для вирішення крупних завдань, визначених економічною та соціальною стратегією», та фінансової тактики, покликаної вирішувати «поточні завдання розвитку країни шляхом своєчасного перерозподілу ресурсів» [10]. Таким чином, відновлення постає як багаторівневий процес, де оперативні управлінські рішення (тактика) мають бути підпорядковані глобальній меті модернізації держави (стратегія), що забезпечує не лише фізичне повернення до довоєнного стану, а й якісний інституційний стрибок.

Систематична зовнішня фінансова підтримка, інтегрована в механізм структурної обумовленості, виступає не лише гарантом поточної макрофінансової стабільності, а й легітимізує обраний державою вектор реформ у межах світового політичного дискурсу. Виконання зобов'язань перед міжнародними партнерами стає потужним стимулом для подолання інституційної інертності, прискорюючи модернізацію державного управління та підготовку економічної бази до масштабних проєктів повоєнної реконструкції. Для української влади прозорість відбудови безпосередньо корелює з рівнем довіри громадян. У цьому контексті В. Макогон акцентує увагу на тому, що для успіху «необхідно зміцнювати довіру до державних інституцій, підвищувати ефективність механізму управління державним боргом та якість державних витрат» [7].

Стратегічний симбіоз внутрішньої антикризової політики та цільової міжнародної допомоги стає фундаментальною передумовою збереження фінансової життєздатності держави в умовах екзистенційної загрози. У довгостроковому вимірі ця взаємодія трансформується у надійний фундамент для відновлення суспільної довіри до державних інститутів та формування нової архітектури сталого економічного розвитку, що базується на принципах прозорості та міжнародної інклюзивності. Фінансова допомога виступає як «м'яка сила», що стимулює інституційну трансформацію України.

Фінансування процесу відновлення України в період 2024–2026 рр. слід розглядати як складний акт міжнародної політичної комунікації. З позиції неореалізму та ліберального інституціоналізму, грошові потоки тут виконують роль «м'якої сили», що форматує політичний ландшафт держави. Міжнародна допомога є формою «дипломатії ресурсів». Для країн-донорів фінансування відбудови України є інвестицією у власну безпеку, оскільки стабільна Україна є запобіжником проти експансії авторитарних режимів. Це створює ситуацію, де фінансові інструменти стають заміниками прямої військової участі, забезпечуючи стратегічне стримування агресора через економічну стійкість реципієнта. Ключовим політичним аспектом є принцип *conditionality* — надання коштів в обмін на структурні реформи. У 2025–2026 роках цей механізм став найбільш жорстким у межах програми *Ukraine Facility*. Виникає ситуація «керованого суверенітету», де порядок денний реформ (антикорупційна, судова, цифрова) значною мірою диктується зовнішніми акторами. Для українського суспільства зовнішня обумовленість виступає «зовнішнім якорем», який не дозволяє політичним елітам згорнути реформи через внутрішньополітичну кон'юнктуру.

Для української влади ефективність розподілу коштів є головним джерелом внутрішньої легітимності в повоєнний період. Прозорість відбудови безпосередньо корелює з рівнем довіри громадян до державних інститутів. Нецільове використання ресурсів у цей період може призвести до політичної дестабілізації та втрати підтримки з боку міжнародної «коаліції охочих».

Для глибинного розуміння еволюції механізмів координації допомоги Україні необхідно звернутися до класифікації ризиків, запропонованої А. Пехник, А. Кройтором та Ю. Завгородньою. Автори виокремлюють два типи ризиків: зовнішній (зумовлений природою або традицією) та рукотворний (спричинений людським пізнанням та новими історичними викликами).

У контексті нашого дослідження ця дихотомія набуває особливого значення:

1. Подолання «зовнішнього ризику» інертності: традиційні міжнародні інституції (ООН, ОБСЄ) діють за «законами природи» старої бюрократії, де ризик сприймається як статична загроза, яку слід уникати через консенсус. Проте війна в Україні довела, що покладання лише на «традиційні» структури створює ризик паралічу прийняття рішень.

2. Управління «рукотворним ризиком» війни та відбудови: Агресія РФ та масштабне відновлення — це ситуації, «з якими людство практично не стикалося раніше в історії». Це і є рукотворний ризик, який вимагає нетрадиційних підходів. Створення «Коаліції рішучих», впровадження системи DREAM та запуск Платформи MDSP є прямими інноваційними відповідями на цей новий тип ризику [8].

Як зазначають науковці: «до категорії рукотворного ризику відносяться ситуації, з якими людство практично не стикалося раніше в історії... Ризик сприяє здійсненню ініціатив, новаторських ідей, соціальних експериментів» [8]. Саме в цій точці теорія ризику перетинається з практикою мінілатералізму: Україна та її партнери здійснюють масштабний «соціальний та політичний експеримент», створюючи нові мережеві структури врядування в реальному часі.

Таким чином, перехід від зовнішнього ризику (очікування на дію традиційних інститутів) до активного управління рукотворним ризиком (створення спеціальних коаліцій та фондів) став головним драйвером виживання держави у 2022–2026 роках. Це дало шанс «подолати інертність, стереотипи та обмеження», перетворивши загрозу на імпульс для системної модернізації.

Інституційна модель залучення міжнародної допомоги в Україні базується на трирівневій ієрархії, детермінованій Постановою КМУ № 153. Сучасна архітектура цієї системи включає форум «Партнерство з розвитку», стратегічну платформу та мережу секторальних (міжсекторальних) робочих груп (СРГ), які де-факто є операційним ядром координаційного процесу [5]. Реформа СРГ, ініційована Секретаріатом Кабінету Міністрів улітку 2024 року, ознаменувала перехід до нової концепції роботи, що базується на принципах інклюзивного партнерства та взаємної підзвітності. Оновлена парадигма СРГ дозволяє міністерствам спільно з партнерами з розвитку вирішувати комплекс стратегічних завдань:

1. Динамічна алокація ресурсів: забезпечення оперативного розподілу фінансування для задоволення екзистенційних потреб держави, верифікованих урядом.

2. Мобілізаційний потенціал: формування базису для залучення нових інвестиційних пакетів та координація пріоритетних проектів реконструкції.

3. Реформаторський імпульс: синхронізація галузевих політик із Матрицею реформ та іншими стратегічними документами, що є передумовою євроінтеграційного поступу.

4. Дата-центричне управління: посилення прозорості фінансових потоків через вдосконалення систем управління даними, що мінімізує корупційні ризики та підвищує довіру донорів.

Політична значущість оновленої структури СРГ підкреслюється інститутом співголовування, де керівництво здійснюється паритетно: з боку профільного центрального органу виконавчої влади України та представника міжнародного партнера. Така модель забезпечує баланс національних інтересів та донорських вимог, а можливість створення тематичних підгруп дозволяє гнучко адаптувати систему до специфіки окремих напрямів відновлення.

Внутрішня архітектура фінансування відображає динаміку відносин між центральною владою та територіальними громадами, що є критично важливим в умовах завершення реформи децентралізації. Фонд ліквідації наслідків збройної агресії є важливим інструментом політичної реституції. ФЛНЗА став унікальним інституційним рішенням. Його політичне значення полягає у спробі реалізувати принцип «агресор платить». Використання активів російських олігархів та державних структур РФ для будівництва лікарень і шкіл є актом відновлення соціальної справедливості, що має високу підтримку серед населення. ФЛНЗА дозволяє обходити тривалі процедури ДФРР, що дає центру інструмент швидкого «пожежного» врядування в постраждалих регіонах.

Важливого значення набуває Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР) та багаторівневе врядування. ДФРР у 2024–2026 роках зазнав трансформації від фонду «місцевих інтересів» до інструменту

стратегічного вирівнювання. Через ДФРП реалізується горизонтальна координація між громадами. Політичний виклик полягає у запобіганні «регіональному егоїзму», коли кошти отримують лише політично лояльні регіони. Перехід до проектного менеджменту в ДФРП змушує місцеві еліти підвищувати свою професійну спроможність, що сприяє формуванню нового класу регіональних лідерів.

Також слід відзначити Міжвідомчу донорську координаційну платформу (Multi-agency Donor Coordination Platform — MDCP), яка була створена у 2023 році, еволюціонувала у 2025 році в повноцінний «виконавчий орган» міжнародної допомоги. MDCP не є лише технічним офісом, це політичний форум, де G7 та ЄС узгоджують свої стратегії щодо України. Тут відбувається «торгівля пріоритетами». Україна презентує свої потреби, а донори верифікують їх через власні безпекові та економічні інтереси. На рівні секторальних робочих груп визначається, які галузі (енергетика чи агросектор) отримають пріоритет, що де-факто визначає майбутню структуру економіки України.

Не можна не відзначити «Концепцію «Country-led recovery»», яка виступає проти донорського домінування. Головна політична напруга в межах MDCP виникає навколо питання лідерства. Позиція України в тому, щоб вимагати визнання національної стратегії (наприклад, План України для Ukraine Facility) як безальтернативну основу. Донорська позиція полягає в тому, щоб контролювати кожен етап циклу через недовіру до місцевих антикорупційних інститутів. У результаті в 2026 році спостерігається перехід до «гібридного врядування», де українські міністерства інтегрують у свою структуру міжнародних спостерігачів, що стає новою нормою державного управління.

Важливою є цифрова прозорість, яка виступає в якості механізму легітимізації. Інтеграція системи DREAM у процесі MDCP стала революційним кроком. Це дозволило перевести політичну дискусію з емоційної площини («чи крадуть гроші?») у раціональну plane («на якій стадії будівництва об'єкт?»). Це створило нову форму алгоритмічної підзвітності, де довіра до цифри замінює довіру до чиновника.

В якості прикладу, можна привести модель відновлення Німецької платформи відбудови України, яка є ініціативою Федерального уряду та спрямована на консолідацію зусиль недержавного сектору та профільних інституцій Німеччини. Платформа функціонує як координаційний хаб, що забезпечує інформаційну та комунікаційну підтримку акторів, зацікавлених у реалізації проєктів на території України. Паралельно з цим, уряд ФРН активно підтримує методологічну діяльність Світового банку та Європейської комісії щодо підготовки Оперативної оцінки збитків та потреб. Політологічне значення цієї «інвентаризації втрат» полягає у створенні об'єктивної бази даних, що дозволяє деполітизувати процес розподілу ресурсів, перевівши його у площину доказового планування та стратегічного визначення пріоритетів економічної та соціальної регенерації. У довгостроковій перспективі ці заходи спрямовані на системну трансформацію українського простору та повернення до стабільних параметрів соціального розвитку в межах європейського курсу.

Імператив забезпечення інституційної стійкості держави вимагає стратегічної синхронізації оперативних стабілізаційних заходів та довгострокового планування реконструкції вже на поточному етапі конфлікту. Поза межами суто технічної реставрації пошкодженої фізичної інфраструктури та підтримки критичних сервісів (зокрема сектору охорони здоров'я), пріоритетним завданням є мінімізація кумулятивних економічних, соціальних та екологічних деформацій, спричинених агресією.

Така багаторівнева стратегія потребує імплементації моделі сталого інклюзивного розвитку, яка базується на триєдиному підході: економічна адаптивність; соціальна когезія та екологічна безпека. Такий збалансований підхід дозволяє трансформувати постфронтирний простір у стійку політико-економічну систему, здатну не лише до компенсаторного відновлення, а й до випереджального розвитку в контексті майбутньої інтеграції в євроатлантичну архітектуру. «Майбутня відбудова та впровадження необхідних реформ в Україні потребують добре скоординованих міжнародних зусиль. При цьому короткострокова підтримка та середньо- і довгострокова відбудова мають бути взаємопов'язаними» [9].

У структурі фінансової підтримки України особливе місце посідає Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), діяльність якого спрямована на забезпечення інституційної та інфраструктурної життєздатності держави в умовах воєнного стану. К. Мікулова зазначає, що «серед усіх міжнародних фінансових інституцій, Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) є одним із найбільших донорів України. Від лютого 2022-го банк інвестував в Україну понад 4 млрд євро» [10]. Інструментарій Банку, що включає довгострокове пільгове кредитування, систему фінансових гарантій та грантові компоненти, орієнтований на підтримку об'єктів критичної та соціальної інфраструктури (освітні та медичні заклади, логістичні мережі, системи водо- та енергопостачання), які формують базис енергостійкості та щоденного функціонування громад.

Нова стратегічна ініціатива ЄС обсягом 50 млрд євро (Ukraine Facility), за підтримки інструментів ЄІБ, має на меті не лише пряме бюджетне фінансування, а й створення умов для мобілізації приватного

капіталу. Політологічне значення діяльності Банку полягає у стимулюванні глибоких структурних змін, необхідних для гармонізації української економіки з нормами *Acquis Communautaire*. При цьому ЄІБ реалізує жорсткий механізм моніторингу за цільовим використанням ресурсів, що виступає додатковим запобіжником корупційних ризиків та інструментом підзвітності перед європейськими платниками податків, зміцнюючи довіру в межах трансатлантичного партнерства».

Як відзначила Голова регіонального представництва ЄІБ у країнах Східної Європи К. Мікулова: «Відбудова – це не про підписання меморандумів і оголошення на конференціях. Це про реальну, відчутну роботу на будівельних майданчиках, про введення інфраструктури в експлуатацію, кредити для малого та середнього бізнесу через місцеві банки, створення інклюзивної та «зеленої» фінансової системи в Україні» [Цитата за 10]. Саме цей перехід від декларативних намірів до операційної реалізації на місцях маркує новий етап у взаємовідносинах України з міжнародними фінансовими інституціями. Прагматизм відбудови стає фізичним втіленням тих інституційних реформ, які раніше існували лише на папері, перетворюючи кожну відновлену школу чи модернізовану мережу на доказ життєздатності державної моделі.

Підсумовуючи, можна констатувати, що фінансово-політична архітектура відновлення України у 2024–2026 рр. еволюціонувала від екстреного реагування на шоки до складної системи багаторівневого врядування, де фінансова стійкість виступає фундаментальним чинником національної безпеки та інституційної легітимності. Через ефективне управління «рукотворними ризиками», впровадження механізмів цифрової підзвітності (DREAM) та стратегічну синергію з міжнародними партнерами (МДСР, ЄІБ), Україна трансформує зовнішню допомогу в інструмент «м'якої сили» для радикальної модернізації державного апарату. Такий симбіоз внутрішньої антикризової тактики та довгострокової стратегії структурних реформ, закріпленої принципом *conditionality*, не лише гарантує макрофінансову стабільність, а й створює незворотний імпульс для інтеграції держави в євроатлантичний простір на засадах прозорості та сталого розвитку.

Література:

1. Канева Т., Березний М. Інституційні засади фінансово-кредитної політики України в умовах воєнного стану. *Гроші. Фінанси та кредит*. 20.08.2025. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2025-20-08-05/2025-20-08-05> (дата звернення 06.01.2026) DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-20-08-05>
2. Координація міжнародної технічної допомоги. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/mizhnarodna-dopomoga/koordinatsiia-mizhnarodnoi-tekhnichnoi-dopomohy> (дата звернення 25.12.2025)
3. Латковський П.П. Фінансова політика в умовах військового стану. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». Розділ 7. Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. 2022. С. 223–227.
4. Макогон В. Координація фіскальної та монетарної політики України. *Scientia fructuosa*. 2024. 154, 2 (Квіт 2024), 4–19. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2024\(154\)01](https://doi.org/10.31617/1.2024(154)01).
5. Пехник А., Кройтор А., Завгородня Ю. Теорія ризику: історія та сучасні підходи. *Актуальні проблеми політики*, 2019. № 63. С. 33–47.
6. Спільними зусиллями до відбудови. 28.08.2024. URL: <https://www.ukraine-wiederaufbauen.de/ukraine-uk> (дата звернення 06.01.2026)
7. Степаненко З. 90 мільярдів підтримки Україні». На що Європейський інвестиційний банк даватиме гроші у 2026 році. 30 грудня 2025 р. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/milyardiv-yeib-kredyt-finansovyy-prohnoz/33631896.html> (дата звернення 07.01.2026)
8. Ступницький О. І., Швець І.Ю. Відновлення України: фінансові ресурси і інструменти відбудови та розвитку територіальних громад. Українська школа міжнародного інноваційного підприємництва, права і комунікацій, Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Шевченка Київ, CEE Bankwatch Network, 2023. 111 с.
9. Шпомер Т., Фабриченко А. Фінансова стабільність України під час війни: взаємодія макропруденційних заходів та зовнішньої фінансової підтримки. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2025. Випуск 10. С. 560–580.

Дата першого надходження статті до видання: 23.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 19.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 01.05.2026